

Za Hanušem Schimmerlingem

Po krátké a těžké nemoci zemřel 26. dubna 1999 doc. ing. Hanuš Schimmerling, CSc., významná osobnost české sociologie zemědělství.

Patřil ke generaci hluboce poznamenané událostmi světové války. Byl z posledních studentů, kteří v roce 1939 složili maturitu, avšak místo pokračování ve studiu na vysoké škole pracoval jako zemědělský dělník v jihomoravských Hrotovicích. Okupaci z celé rodiny přežil jenom on a jeho sestra, prošel jako Žid třemi koncentračními tábory.

Absolvoval hned po válce studium zemědělského inženýrství na brněnské Vysoké zemědělské škole (1949). Již během studia využil své jazykové a odborné znalosti a zkušenosti v Ústavu mezinárodní spolupráce v zemědělství a lesnictví, pod vedením profesora Taubera, patřícího k zakladatelům české sociologie zemědělství. Další praxi v zemědělství získal na ředitelství státních statků v jihomoravských Hrotovicích. V roce 1951 nastoupil dráhu výzkumného pracovníka a této práci zasvětil svůj život.

Brněnské období (výzkumná práce v brněnské pobočce Výzkumného ústavu zemědělské ekonomiky) trvající do poloviny 60. let lze označit za dobu jeho tvůrčího zrání. Zaměřil se na tehdy aktuální sociálně ekonomickou problematiku odměňování v zemědělství, resp. systém peněžního odměňování v zemědělských družstvech. Po řadě empirických studií, jejichž výsledky publikoval zejména v časopisu *Zemědělská ekonomika* (od roku 1957), obhájil kandidátskou disertační práci na zmíněné téma, která v roce 1962 vyšla knižně. Této vpravdě průkopnické problematice se věnoval i nadále, zahrnuje ji do stále širšího rámce sociálních vztahů při práci v zemědělství. Empirické zkoumání tak stále více nabývalo sociologického charakteru. Završením dlouholetého výzkumu systému odměňování v zemědělských družstvech se stala jeho habilitační práce, na základě které byl v roce 1964 jmenován docentem pro obor zemědělské ekonomiky. Přitom stále pokračoval ve studiu, tentokrát postgraduálním kursem tropického a subtropického zemědělství (1965-1966).

Úspěch posledního výzkumu, věnovaného problematice diferenciaci peněžní odměny v zemědělství podle úrovně hospodaření a skupin pracovníků JZD a realizovaného ve 43 JZD na souboru 1 104 respondentů, vedl profesora Taubera k tomu, že pozval docenta Schimmerlinga do Prahy, aby se podílel na ustavení nově založeného pracoviště – Institutu sociologie venkova a historie zemědělství při pražském Výzkumném ústavu zemědělské ekonomiky. V roce 1966 byl jmenován vedoucím sociologického oddělení Institutu. Rok poté se stal jeho ředitelem, neboť profesor Tauber odešel na Vysokou školu zemědělskou, aby tam vytvořil katedru sociologie venkova. Institut měl postavení celostátního koordinátora všech vědeckých pracovišť zabývajících se sociologií venkova a zemědělství. V úzkém kontaktu s katedrou vedenou profesorem Tauberem probíhala dělba výzkumné práce tak, že na katedře se rozvíjel výzkum zaměřený především do oblasti venkova jako sociálního prostoru, zatímco sociologické pracoviště Institutu se specializovalo na sociologii zemědělského podniku a v dané oblasti zájmu také na výzkum veřejného mínění.

Vědecká činnost docenta Schimmerlinga tehdy vrcholila. Vybaven výbornými jazykovými znalostmi, podařilo se mu zavést Institut do sítě širokých mezinárodních vztahů.

hů. Institut vydával vědecký časopis *Sociologie venkova a historie zemědělství*. Jeho pracovníci tvořili hlavní členskou základnu sekce sociologie venkova při Československé sociologické společnosti. Docent Schimmerling pravidelně přispíval do časopisu Evropské společnosti pro rurální sociologii (*Sociologia Ruralis*) a absolvoval tříměsíční stáž v NSR. Jeho pedagogická činnost (spolu s dalšími pracovníky sociologického oddělení Institutu) se uplatňovala na katedře vedené profesorem Tauberem a byla zaměřena na sociologii zemědělského podniku.

Rozmach celého pracoviště, jakož i tvůrčí kariéry docenta Schimmerlinga zastavilo normalizační období. K 1. 1. 1971 je Institut zrušen (a začleněn do výzkumného ústavu jako sociologické oddělení), docent Schimmerling je zbaven všech funkcí včetně vedení výzkumných úkolů, má zákaz přednášení a omezenou publikační činnost. Na pracovišti zůstal, psal pod šifrou. Nepolevil ve svých zahraničních kontaktech a činnostech, což se projevilo hlavně po jeho odchodu do důchodu, pro něho poněkud svobodnější pozice. Přednášel opět v zahraničí a zpracoval rozsáhlou monografickou historicko-sociologickou studii obce, jejímž obyvatelem se v 70. letech stal jako chalupář (Mistrovice na Žambercku).

Listopadové události 1989 přivodily v jeho životě ještě jeden zásadní obrat. Má výraznou zásluhu na obnově katedry humanitních věd při Vysoké škole zemědělské v Praze (dnes Zemědělské univerzitě), resp. její části sociologie. Stal se na čas předsedou redakční rady vědeckého časopisu *Sociologie zemědělství*, členem prezidia Evropské společnosti pro rurální sociologii, členem výboru sekce sociologie venkova při Masarykově české sociologické společnosti a členem České akademie zemědělské. Všemi silami se ve svých sedmdesáti letech znovu vrhl do činnosti pedagogické, výzkumné i organizační a své bohaté znalosti a zkušenosti uplatnil jako reprezentant české sociologie zemědělství na obnovených vědeckých setkáváních na mezinárodní úrovni.

Ale ještě jednu oblast činnosti nemůžeme opomenout, i když nejde přímo o dílo na poli sociologie. Práce docenta Schimmerlinga v židovské obci a jeho předsednictví v Tereziánské iniciativě, dokud mu to zdravotní stav dovolil, byla kromě jeho dobrých lidských vlastností také živena moudrostí a tolerancí získanou sociologickým věděním.

Další nepříliš početná generace českých sociologů venkova a zemědělství bude ráda, když dokáže dále plnit dílo a přenést odkaz našeho kolegy a přítele Hanuše Schimmerlinga našim mladším spolupracovníkům.

Helena Hudečková